

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

בשלה

אור

כל אחד והטורט אפ שלו

שמות פרק טז (ד) ויאמר יקנך אלימשה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם וילקטו דבריום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אסילא: (טו) ויראו בני ישראל ויאמרו איש אליהו מן הוא כי לא ידעו מהיהוא ויאמר משה אליהם הלא הלחם אשר נתן יקנך לכם לאכלה: (טז) זה הדבר אשר צוה יקנך לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגלת מספר נפשותיכם איש לאשר באחלו תקחו: (יז) ויעשו כן בני ישראל וילקטו המרבה והממעט: (יח) וימדו בעמר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו: (יט) ויאמר משה אליהם איש אליותר ממנו עדי-בקר: (כ) ולא שמעו אלימשה ויתרו אנשים ממנו עדי-בקר וירם תולעים ויבאש ויקצה עליהם משה: (כא) ויאמר יקנך אלימשה עדיאנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי: (לב) ויאמר משה אליהו קח צנצנת אחת ותן-שמה מלאהעמר מן והנה אתו לפני יקנך למשמרת לדורתיכם:

שאלות:

א: ויש לשאול מה שייך למען אנסנו, הרי מוריד להם את המן בכל יום ומזונתיהם מצויים אם כן אין להם נסיון? ב: עוד יש לשאול על דברי המכילתא שמבואר דעה ראשונה שהנסיון לכל הדורות ודעת רבי אליעזר לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן. והשאלה לדעה ראשונה כמה הוא נסיון לכל הדורות הרי אין להם מן? וכן לפי רבי אליעזר לא ניתנה התורה רק לאוכלי המן, לא מוכן הרי התורה ניתנה לדורות למרות שאינם אוכלי מן? ג: עוד נשאל רשב"י במסכת יומא דף עו ע"א שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה? שהרי ראינו שהמן יכול להישמר לשנים רבות.

מרכז החיים הפרנסה:

הנה כל בית שבונים עומד וניצב בפני בני הזוג את עמוד התווך של קיום הבית והוא הפרנסה כי הכסף יענה את הכל, ומטבעם של דברים שהופך הדבר לנושא מרכזי בחיי כל בית וסביבו נגרמים ויכוחים מצוקות וצער שמאפיל על חיי הנשואין מאחר ובדרך כלל לא נולדים לכפית של זהב, ופעמים רבות יש רצונות שלא ניתן לממש או קניות מיותרות שגורמות לויכוח וכדומה, מה גם שיש טענות מדוע הבעל או האשה אין עושים מספיק לכלכלת הבית או מדוע לא ניצל הזדמנויות מוצלחות או עשה טעויות בעסקיו, בהיות שרבים וטובים טועים בחושבם כי כל פרנסתם תלויה במעשיהם בזריזותם ובחכמתם ובתבונתם, ולזאת ישנם רבים אף מגדילים לעשות לחבר ספרים על דרך הצלחתם בעסקים כאילו ללמדנו העתק הדבק את הצלחה, וממילא צומחת התביעה הקשה מדוע אינו עושה את כל המאמץ להרחיב את גבולם, ויתירה מכך בני אדם מתוך אותה הנחה טועים באורח חייהם לתת את כל הדגש על כך ומזניחים את תכליתם בעולמם ואת עבודת השם בקיום התורה והמצוות, כך שמאבדים את אושר החיים וגם את עבודת השם, כמבואר במסכת עירובין דף מא ע"ב תנו רבנן שלושה דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו, אלו הן עובדי כוכבים, ורוח רעה, ודקדוקי עניות. למאי נפקא מינה? למיבעי רחמי עליהו. אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שמעו גדולה ביד החושבים כך כי רק השם הוא מוריש ומעשיר כמאמר דוד המלך דברי הימים א פרק כט פסוק (יא) לך יקנך הגדלה וגו' (יב) והעשר והפגוד מלפניך ואתה מושל בפל ובדרך כח וגבורה ובידך לגלגל ולחזק לכל: וכאשר נלמד מפרשתנו.

העוצמה של אדם שנעשה שותף לקב"ה

הסיפור הבא הוא סיפור חיים מסעיר המשתרע על פני כמה עשרות שנים וכולל תהפוכות מורכבות ככל שהוא נשמע מופלא נכונות פרטיו אינה מוטלת בספק וזה דבר המעשה השמועות החלו טיפין טיפין ואט אט הפכו לגל גדול וחזק אשר שטף את אירופה היהודית לפני יותר ממאתיים שנה השמועות דיברו על יהודי פלאי שהפך לדמות מחוללת מופתים באופן על טבעי עדים נאמנים סיפרו, על חולים חשוכי מרפא שבאורח פלאי הפכו לבריאים לחלוטין, על חשוכי בנים שהפכו לאבות צוחלים, ועל יהודים עניים שהתברכו בעשירות והפכו לעשירים מופלגים, השמועה אודות איש הפלאים עוררה תמיהה רבתי בכל שדרות היהדות הנאמנה האיש עסק לפרנסתו במכירת יין ושיכר ולא נודע כאדמו"ר או כרב גם לא היה צאצא ונצר למשפחת רבנים מנגד שמו יצא למרחקים כפועל ישועות בקרב הארץ ומכל רחבי אירופה נהרו יהודים לביתו להתברך מפיו ולהיושע מאמירותיו שמעולם לא אכזבו, הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל זי"ע אשר כונה בפי כל הרבי מאפטא יצא למשימה להכיר את האיש ולתהות על קנקנו מיהו מה מעשיו מה הן זכויותיו וכיצד הגיע למדרגת צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים, עד שדבר מדבריו לא נופל ארצה וככל היוצא מפיו כך נעשה, שכר הרבי עגלה קטנה ויצא אל העיירה הקטנה בה התגורר המוזג הפלאי הרבי נכנס לחנותו בלי להזדהות ומיד הבחין במוזג שהכל סחים בנפלאותיו עומד מאחורי הדלפק מוכר יין ומוזג שיכר, הרבי היה נראה כהלך יהודי נודד והמוזג שש ושמה להיענות לבקשתו ולקיים בו מצות הכנסת אורחים, בלי לדעת כמובן מיהו היהודי הנודד ומה מטרת בואו אך התמקם הרבי בפניתו ומיד פתח בעבודת כלשות מתוכננת היטב הוא התחקה

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

כל העת אחר המוכר עקב בדריכות אחרי תנועותיו וחיפש את צדקותו הנסתרת או לחילופין כוחות אחרים מהם הוא שואב את היכולת להושיע במוצא פיו, אפס כי המוזהג התנהל כמו כל מוזהג אחר לפעמים מתמקח על המחיר לפעמים נפרד מלקוח ותיק בלחיצת יד, החליט הרבי לעקוב אחריו בלילה אולי באישון ליל יגלה כי המוזהג הוא צדיק נסתר העובד את ה' במסירות נפש בלילות, אך גם כאן לא נפתרה התעלומה לאחר תפילת ערבית שגרתית כמו כל יהודי אחר סעד המוזהג ארוחת ערב עם משפחתו קרא קריאת שמע ועלה על יצועו, הרבי הבין כי זה לא יתכן ואדם בעל כוחות סגוליים ופלאיים חייב להסתיר משהו כל אותו הלילה לא עצם הרבי עין אלא עקב בדריכות אחר דלת חדר השינה של המוזהג ממתין לראות מתי הלה יקום לעבודת קדשו, אלא שהמוזהג לא קם ולא נע קול נחירותיו הקצובות נשמע היטב בחלל הבית כל הלילה משמע אין הוא מהעומדים בבית השם בלילות, הבוקר שלמחרת היה רגיל לגמרי המוזהג קם מוקדם התפלל תפילת שחרית שגרתית ומיהר לפתוח את בית המוזהג שוב עמד שעות ומכר יין ושיכר, ומדי פעם עצר לרגע לברך ולהבטיח ישועות ליהודים ששיחרו לפתחו, אך עדיין לא נגלה כל קצה חוט לפתרון התעלומה מנין הכוחות השמימיים העילאיים לפעול ישועות בהבל פיו? מי הוא זה ואיזה הוא המוזהג הלז ומה הסוד שהוא מסתיר? שלושה ימים של עבודת מודיעין אינטנסיבית עשה הרבי בביתו של המוזהג אך ללא תוצאות, העובדות היו ברורות המוזהג הוא יהודי רגיל וסדר יומו ולילותיו רגילים ופשוטים מאוד, מאידך אין ספק כי אכן הוא מחולל מופתים וכבר בשלושת הימים שהוא נמצא נוכח הרבי לראות זאת כמו עינוי, בחלוק היום השלישי החליט הרבי כי זה הזמן לגשת אל המוזהג ולשאול את פיו, לנוכח עינוי הנדהמות אמר לו כהאי לישראל יהודי יקר אני הוא הרבי מאפטא וכבר שלושה ימים שאני מתחקה אחריו ומנסה לגלות את סוד כוחך לפעול ישועות אך עד כה ללא הצלחה, גוזרני עליך בכח התורה כי תגלה לי מה מעשיך וכיצד הגעת לדרגה שככל היוצא מפיך כך נעשה כביכול כל צבא השמים עובד בשירותך, המוזהג הופתע הן שמו של הרבי ידוע ומפורסם ועצם העובדה כי זכה לארח את צדיק הדור בלי לדעת גרמה לו להתרגשות יתירה, אך יותר מכך הוא הופתע מהדרישה הנחרצת לגלות את סודו את סוד חייו הכמוס שמעולם לא גילה הוא ניסה לשכנע את הרבי כי הדבר הוא סוד אך הרבי לא נענה אלא שב וחזר במפגיע על הדרישה לשמוע ממנו את תהלוכות חייו להבין מכלי ראשון כיצד זכה יהודי פשוט לחולל מופתים, בלית ברירה פתח המוזהג וסיפר את סיפורו האישי המדהים המופיע לפרטיו **בספר יורו משפטיך ליעקב אשר הודפס לפני כמאה ושלושים שנה** במשך שנים רבות ידע המוזהג דנן חיי עושר ופאר הוא נחשב סוחר מצליח בעסקים מגוונים וכל שועי עולם שיחרו לפתחו לעשות עמו עסקים ולהפוך לשותפיו, סביב שמו הילכה הילת קסם על סוחר שמגע זהב באצבעותיו וכל עסק שהוא נוגע בו מצליח מיד ומזכה אותו ברווחים נאים, לימים נתהפך עליו הגלגל עסקיו הלכו והידרדרו מדהי אל דהי והשמועות על מצבו הכספי הרעוע הרחיקו ממנו כל שותף פוטנציאלי העשיר של אז הפסיד בעסקיו פעם אחר פעם והפך מאיל הון ידוע ליהודי נרדף ועני רעב ללחם וחסר כל, חולף יום ועוד יום ואין כל בשורה באופק הוא ומשפחתו החלו להתרגל לחיי עוני ודוחק ולקבל תמיכה מבתי תמחוי ומקופות צדקה להן נהג לתרום בעבר, העתיד נראה שחור וחשוך ובני ביתו תלויים בצווארו כרחיים ומבקשים לחם פרוסה אין להם, באחד הימים הקשים ביותר פנתה אליו רעייתו והציעה שמע נא הן הכל יודעים כי אתה סוחר ישר ועד לא מזמן גם נחשבת ממולה ומוצלח אולי תצא לשוק בעיירה הסמוכה תחפש מישהו שהכיר אותך בעבר בעולם העסקים ועדיין מאמין בכישוריך ותבקש ממנו להיות שותף עמך הוא יעניק סכום כלשהו ויקבל אחוזים מהרווחים שתפיק מהעסקים שתעשה בכסף אולי יחום הלה ויתן לך לחזור לעולם העסקים, בחוסר חשק בולט הסכים האיש להצעת רעייתו ידוע ידע כי מצבו הכספי הקשה ידוע ומפורסם ולא באמת האמין בסיכוי כי יצליח למצוא שותף, אך בלית ברירה ומתוך שהרעב הגובר והמקרקר של בני משפחתו הכריחו לעשות משהו עשה כעצת רעייתו ויצא לדרך לעיירה הסמוכה, והנה בדרכו הוא מהפך בדעתו וחוכך ברעיונו בהצעת רעייתו והדבר נראה לו לא סביר באופן קיצוני להשיג שותף? למה שישכנס? למה שירצה? האם ניתן לסמוך עליו שיזרים כסף במועד? ואם הלה ייעלם בפתע פתאום? זה לא נשמע הגיוני, מצד שני הרי חייבים לעשות משהו ובני ביתו ממתנים בקוצר רוח שישוב עם כסף למחיתם, ואז נצנצה בו הברקה הוא הרים עיניים לשמים ואמר במילים פשוטות וברורות בורא עולם לך הכסף ולך הזהב, אינני חפץ בשותפים בשר ודם אני רוצה שותפות איתך אתה תושיט לי חבל הצלה ואני אתחיל לסחור את הרווחים נחלוק שווה בשווה מחצית אתן לפרנסת משפחתי ומחצית אני נותן לך להחזיק לומדי תורתך, כל רובל שארוויח אחלק לשניים חצי לי וחצי לך שותפי הנאמן חצי חצי, בורא עולם אמר הסוחר והרים ידיים אל על מבחינתי העסקה התומה אני מתפלל שתתן את חלקך ונהיה שותפים חצי חצי הכל שריר וקיים הכרזו בהתרגשות, צעדי נעשו קלים לפתע הוא חש כי יד נעלמת מסייעת בעדו, לפתע נזכר כי בצורו מטבע זהב קטנה שקודם לכן היתה נראית בעיניו חסרת משמעות, אך עתה כך החליט תהא זו המטבע הפתח לעולם העסקים הוא חזר לביתו כינס את משפחתו והודיע כי מצא שותף טוב לעסק אשר יחלוק עמו ברווח חצי חצי ומטבע הזהב הקטנה היא ההשקעה הראשונית של השותף, באותו יום שב ויצא לשוק וקנה במטבע סחורה אותה מכר ברווח פעוט יחסית את הרווח לא שמר לעצמו אלא התחלק עם השותף מחצית

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

הרווח נתן למשפחתו ואת המחצית השנייה העביר בו ביום לעמלי תורה, מאותו יום החל שוב לעסוק במסחר תוך שהוא מקפיד להעביר מחצית מהרווחים לשותפו לבורא עולם להחזקת עמלי תורתו, ועם הזמן רכש את בית המזיגה בו הוא מוכר יין ומתפרנס עד ששוב הפך לעשיר מופלג, הנה סיכם בהתפעלות באוזני הרבי כיט נא הרבי ויראה את שתי הקופות המונחות מתחת לדלפק המכירה מדי יום עם ספירת הקופה אני מחלק את הרווח מחצית אני מניח בקופה הימנית זה לשותף שלי מכאן אני מחזיק ידי עמלי תורה ומעניק להם לפרנסתם, ואת המחצית השנייה אני מניח בקופה השמאלית לפרנסת בני משפחתי, אינני יודע למה משך הסוחר בכתפיו אך שמתי לב שמאז שהשותפות שלנו פורחת אני מצליח לחולל מופתים בהבל פי השותף שלי עומד יפה בהסכם ומצווה את ברכתו בעסקי ואף מקבל את חלקו מדי יום ביומו אך מדוע הוא מבצע את כל מה שאני מבקש ממנו אין לי מושג אמר הסוחר בתמימות, בהתפעלות רבה האזין הרבי לסיפורו של הסוחר האישי רווי עליות ומורדות בטחון ואמונה ושותפות אמת אמיצה ששינתה את חי הסוחר לבלי הכר וגם הפכה אותו למחולל מופתים.

ניסיון המן לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן.

אחר הדברים האלה עלינו להתבונן אשר מלמדת אותנו התורה בפרשת המן שהיא סמל ודוגמה לפרנסת האדם ואף קריאתה מגולה לפרנסה, שהקב"ה ציוה למשה אשר יאמר לבני ישראל שהוא יוריד להם את המן אך כל אחד יאסוף רק עומר לגולגלת שהוא עשירית האיפה שזה משקל שחייב בהפרשת חלה קילו חמש מאות ושישים גרם לכל נפש ליום, ולכן כל אחד יאסוף לפי מספר הנפשות שיש בביתו, ואף גם זאת כל יום יאסוף רק הנצרך לאותו יום ולא יאסוף גם בשביל מחרת, אולם לצערנו היו קטני אמנה אשר אספו כמות יותר גדולה אולי ירצו לאכול יותר מעשירית האיפה, ויש אשר שמרו למחרת שאולי מחר יהיה שביתה ולא ירד מן מהשמים ולא יהיה להם מה לאכול, ויש אשר טעו בחשבון הכמות ובטעות אספו פחות, והתוצאה אומרת לנו התורה שהמרבח לא העדיף והממעיט לא החסיר, ואשר השאיר עד למחרת התליע, זאת אומרת התורה מלמדת אותנו איך הקב"ה מנהיג את העולם, שאדם טועה וחושב יאסוף יותר ויוסיף שעות עבודה ויגדיל את משכורתו על חשבון התורה והתפילה וכדומה וירויח יותר, אך מגלה לנו התורה שהמרבח לא העדיף אלא אותו מן שהוסיף יותר ממה שמגיע לו נמס וכשהגיע לבית רואה שיש בידו רק מה שצריך, כך אדם המגדיל הכנסתו ונדמה לו שהוא יעשיר על ידי זה אך מה עושה הקב"ה מביא לו תקלות וקילקולים ויסורים וכדומה ומוציא ממנו את הכסף בכל מיני צורות ולא נותר בידו אלא את מה שמגיע לו בלבד, ומצד שני אם החסיר מפני עבודת השם הקב"ה נותן ברכה במעשיו וממלא את חסרונו. זאת ועוד כאשר נתבונן שחז"ל מלמדים אותנו שכל אדם מצא את המן במרחק הנקבע לפי צדקותו יש אשר היה המן בפתח ביתם ויש אשר נצרכו ללכת למרחק, והשאלה מדוע נצרך ללכת למרחק וכי לא יכול לקחת מהמון שנמצא בקרבתו? התשובה לכך מתבאר בחז"ל שכל אחד ראה את המן ששייך לו ויכול לעבור בסמוך למן של אחר ואינו רואה אותו, ללמדנו שכל אדם עושה עסק ומצליח במה ששייך לו ובמה שאינו שייך לו אינו רואה, וכל אדם שיתבונן כמה הזדמנויות היו לו בחיים ולא עשה אותם ומצטער חבל שהפסיד את ההזדמנות, אך המאמין יודע שרק מה ששייך לו הוא יראה ויחשוב ויעשה ודבר אחר אינו שייך לו, ולכן מחברי ספרי הצלחות וצורת עסקים אינה אלא אחיות עיניים שהרי רבים עשו כן ולא הצליחו ורבים עשו אחרת וגם הצליחו, כך שלא סוג העסק ולא צורת הפעלתו ולא חכמת האדם עמדה לו להצליח, אלא כבר כתבנו בפרשיות הקודמות שכל אדם נגזר עליו את תכנית החיים ומסגרת המתאימה לפי שורשי נשמתו איך יעבור את התקופה שצריך לעבור עלי אדמות. ורק כאשר האדם יפנים את היסוד הזה ויאמין באמונה שלימה שהכל תלוי בחסדי השם יתברך ידע לפנות לבוראו שהדבר תלוי בו וישפוך את צקו ליבו לפני השם שישפיע עליו שפע וברכה ממרום כי רק הקב"ה הוא זן ומפרנס לכל מקרני ראמים ועד ביצי כינים.

לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן:

ובזה נבין מאמרי חז"ל שזה נסיון לכל הדורות ואף לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, כוונתם בזה למרות שאין מן יורד מהשמים בדורות הבאים אלא התחליף למן הם הגשמים שבהם תלוי קיום העולם והבריאה כי "מים בגמטריה מן" ומפתח הגשמים רק ביד הקב"ה כמו המן, ולכן את האמונה וההשקפה של אוכלי המן נשארת לדורות בזה שמאכלי המן ילמד להשכיל ולהבין שהפרנסה היא משמים ואינה תלויה במעשיו ובחכמתו, וכאשר יפנים הדבר ויאמין באמונה שלימה יוכל להתפנות לעסק התורה ויקבל עליו עול התורה והמצוות ולא לעבוד על חשבון ביטולם, וזו כוונת חז"ל שמי ראוי לקבל התורה וללומדה דווקא מי שמפיק לקח ומוסר מפרשת אוכלי המן שהוא לחם מן השמים ואינו תלוי בו ורק כאשר יש לו את האמונה והביטחון הזה יכול לעסוק בתורה, והוא הנסיון לכל הדורות וכמו שהשיב רשב"י לתלמידיו מדוע לא הוריד בפעם אחת לכל השנה במסכת יומא דף ע"א אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה, עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

כל יום, אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולם מתים ברעב נמצאו כולם מכוונים את לבם לאביהן שבשמים ע"כ.

מימי לא ראיתי צבי קיין, וארי סבל, ושועל חנוני:

ואכן הן הם דברי המשנה במסכת קדושין דף פב ע"א רבי שמעון בן אלעזר אומר ראית מימך חיה ועוף שיש להם אומנות? והן מתפרנסין שלא בצער, והלא לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי מעשי, וקפחתי את פרנסתי. ובגמרא דף פב ע"ב תניא, ר"ש בן אלעזר אומר מימי לא ראיתי צבי קיין, וארי סבל, ושועל חנוני, והם מתפרנסים שלא בצער, והם לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני, מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער, ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי, שנאמר [ירמיהו ה] עונותיכם המו ע"כ. וכוונת חז"ל בזה להבהיר לנו כי הרי הקב"ה זן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים ואם רק נחשוב כמה מזון צריך להכין עבור כל הבעלי חיים בעולם עשרת מונים מהאנשים ולמרות הכל לא ראינו שהם נצרכים לעשות עסקים בכדי להתקיים ומדוע האדם שונה מהן? אולם אחרי חטא אדה"ר נתקלל האדם שפרנסתו תהיה עם סבל ולכן האדם נצרך להתאמץ, כך שהעבודה והעסק בשום אופן אינו סיבה להבאת הפרנסה אלא הוא העונש של הקללה, ולולי החטא האדם לא יותר גרוע מכל בעלי חיים שהקב"ה ממציא להם מזונם, ונמצא שלפי מעשיו של אדם נצרך להשתדלות בתור עונש, אך אינו אמצעי להעשיר ולהצליח, אלא אם נגזר עליו במזלו הוא יצליח בכל אופן ואם לאו יפסיד, ורק ע"י שיתפלל ויתחנן לבורא עולם ויעזור רחמי שמים עליו יכול לשנות את מזלו לטובה.

דברי האבן עזרא על דברי שלמה המלך:

וכבר אמר שלמה המלך בחכמתו משלי פרק כב פסוק (ב) עשיר וְרַשׁ נִפְגְּשׁוּ עֵשֶׂה בָלֵם יָקוֹק; ומבארים המפרשים שכאשר נפגשים עשיר ועני ומכירים אחד את השני מקרוב שניהם מתפללים אחד על השני כי העשיר רואה שהעני פיקח ואם כן למה הוא עונה ולא מצליח לעשות עסקים, והעני רואה שהעשיר מופש ומתפלל איך הצליח להגיע לעושר, והמסקנה שמגיעים שניהם שהשם עושה כולם והכל לתלוי בו ולא בחכמת האדם. עוד אמר בקהלת פרק ט (יא) שִׁבְתִּי וְרָאָה תַּחְתִּי הַשָּׁמַיִם פִּי לֹא לִקְלָיִם, הַמָּרוֹץ, וְלֹא לִגְבוּרִים, הַמְּלָחָמָה, וְגַם לֹא לְחַכְמִים לָחֶם, וְגַם לֹא לְנָבִיִּם עֹשֶׂה, וְגַם לֹא לְיָדָעִים הֵן פִּיֶּעֶת וְנִפְגַּע יִקְרָה אֶת־כָּל־פֶּלֶם: וכתב האבן עזרא קהלת פרק ט וגם לא לחכמים לחם, שהיה ראוי להיותם מושלים בכסילים ויהיו רשים והדבר הפוך ברוב: וביאור דבריו מניסיונו על בשרו שכבר העיד האבן עזרא על עצמו שנולד במזל עוני עד שאם ימכור נרות השמש לא תשקע ואם ימכור תכריכים לא ימותו בני אדם בכדי שלא תהיה לו פרנסה.

למרות הידע הוא עני:

כמבואר במסכת הוריות דף י ע"א אמר לו רבן גמליאל כל כך הרבה חכמה יש בידך, ואתה עולה בספינה לבקש פרנסתך? אמר לו רבי יהושע עד שאתה תמה עלי, תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה, והם רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא, שכל כך חכמים הם, עד שיודעים לשער כמה טפות יש בים, ואף על פי כן, אין להם פת לאכול, ולא בגד ללבוש. הרי לך שחכמה אינה מחייב להביא פרנסה, וכך מסופר בירושלמי מסכת ביכורים פרק ג ששמעון בר זוא למרות שהיה חכם גדול ובקי בהבחנת מרגליות ולכאורה יכול להרוויח הרבה כסף ולהיות עשיר המציאות שהיה עני גדול עד שלא היה לו לחם לאכול, ולכן קרא עליו ריו"ח הפסוק לא לחכמים לחם. כמ"ש בירמיהו פרק ט פסוק (כב) בָּהוּ אָמַר יָקוֹק אֱלֹהֵי־תִהְיֶה חֶכֶם בְּחִכְמָתוֹ וְאֱלֹהֵי־תִהְיֶה הַגִּבּוֹר בְּגִבּוֹרָתוֹ אֱלֹהֵי־תִהְיֶה עֹשֶׂה בְּעֹשָׁרוֹ: (כג) פִּי אֶסְבֹּאֶת יִתְהַלַּל הַמִּתְהַלֵּל הַשֶּׁבֶל וְיִדַּע אוֹתוֹ וגו'.

מעשה שהיה עם החפץ חיים

פעם פנו שני אחים מוחרי יערות עצים שיכריע בניהם על ויכוח שנוצר בניהם, מדובר שהם רכשו יער והיו סוחרים בעצים ומוכרים ומרויחים יפה והנה בעודם בחצי מלאכתם ביער שקנו הזדמן עוד יער למכירה במחיר טוב ונהיה מחלוקת בניהם אחד רצה לרכוש את היער הנוסף והשני התנגד באומרו קודם נגמור מה שיש בידנו ואח"כ נקנה, החליטו לשאול את גדול הדור מה לעשות, פנו לחפץ חיים ליעץ להם, השיבם שאינו מבין במסחר יערות ואינו יכול להשיב עד אשר הפצירו בו שזה עניין של שלום בניהם, והשיבם שהוא אומנם אינו מבין במסחר יערות אבל יספר להם סיפור ויבינו, פעם היה כפרי אחד שהיה מתפרנס מייך שהיה עושה בביתו היה מוכר יין מהחבית, והנה פעם פנה אליו חברו ויעץ לו מדוע הנך עושה ברז אחד לחבית וצריכים לחכות בתור הרבה אנשים הרי אתה יכול להכפיל את המכירות ולהרוויח יותר תוסיף עוד ברז לחבית ותמכור משני ברזים, צחק עליו הכפרי ואמר לו וכי אם אני יעשה עוד ברז יתוסף יין בחבית הרי את כמות היין שיש בחבית אני ימכור בין בברז אחד או שני ברזים מדוע שאני יעבוד יותר קשה יש לי זמן ואני ימכור לאיתי בברז אחד וירוויח אותו הדבר. כך גם אצלכם, הבינו שאין טעם לקנות את היער השני ויסתפקו ביער שיש להם עד שיגמרו, ואכן אדם אחר קנה את היער ולבסוף אותו היער נשרף והפסיד אותו אדם את כל כספו ושמחו עד מאוד כיצד שמעו לעצת חכמים. וזהו המרבה לא יעדיף כי פרנסתו של אדם קצובה לו אומנם חובת ההשתדלות מוטלת על האדם מפאת הקללה אך לא על חשבון קיום התורה

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

והמצוות והתפילה, ולכן צריך תמיד האדם לבחון את עצמו האם פרנסתו היא לו לרועץ בקיומה של התורה ודאי לא זו הפרנסה הנכונה כי אנחנו מבקשים בהיתר ולא באיסור או שהוא מצידו צריך לשנות דרכו כי לא ירויה מאומה ממה שבה על חשבון התורה והמצוות.

מעשה שהיה

ושמעתי מעשה מפי הרב"ג מרדכי גוזלן זצ"ל ראש ישיבת אור התורה הקטנה בבני ברק, שהיה בגרמניה אדם אחד בעל משפחה גדולה י"ז נפשות שהיה צריך לפרנס, והנה חיפש עבודה להתפרנס ממנה, בתוך החיפוש מצא להיות שמש בביהכנ"ס כמובן הלך לגבאי הראשי והנחה אותו מה עליו לעשות, התחיל ביום שישי לנקות הביהכנ"ס והכין סידורים למתפללים ועשה כל הנדרש ממנו בביהכנ"ס, ובשבת כמובן נמכרו עליות, וכאשר הגיע מוצ"ש ביקש הגבאי את אותו שמש שירשום את כל המכירות שנמכרו ויביא לו הרשימה. אולם השמש השיב שאין הוא יודע לכתוב כלל. אמר לו הגבאי אם אינך יודע לכתוב אינך ראוי להיות אפילו שמש שילם עבור אותו שבת ופיטרו, ויצא השמש בפחי נפש לחפש לו פרנסה לבני ביתו ומרים עיניו אל הקב"ה מנין יבא עוזרי. והנה עבר קצין מהצבא שראה אותו ואמר לו הלא יהודי האם תוכל להזמין לי חמש מאות לחמים ותבא על שכרך. היהודי שמח ורץ לבצע הזמנה זו והביא את זה, ושוב ביקשו לעשות כן עוד ימים ואח"כ הגדיל את ההזמנה עד שהגיע לכמות גדולה מאוד והתייעץ שכדאי לפתוח מאפייה לספק כמות זו וכך עשה עד שהעשיר מאוד מאוד, והיו לו פועלים ועושר רב ופעם הלך השליח שלו לפתוח חשבון בבנק עם שני מזודות של כסף כמובן מנהל הבנק התפעל מהעושר והזמין את העשיר כיון שהוא צריך להתם, ובא העשיר וקיבלו בכבוד רב וסידרו כל הניירת, והגיעו לשלב של החתימות נתבקש העשיר להתם, אמר למנהל שהוא אינו יודע להתם, שאל המנהל כיצד יתכן כזה עשיר מבלי שידע להתם, השיבו אם הייתי יודע לכתוב ולחתום הייתי נשאר שמש עד עכשיו. רואים כמה שאין העושר והכבוד תלוי במעשה האדם ואדרבא מהחוסר חכמה ולמידה שלכאורה גורם לו נזק וחוסר הצלחה לכאורה, משם הקב"ה ממציא לו את הישועה וההצלחה.

מוסר השכל:

אחר הדברים האלה עלה בידנו אחד מיסודות הבית היהודי בכדי לזכות לאושר ועושר לדעת כיצד להתנהל בנושא המרכזי שהוא הפרנסה אשר בזה תלוי ההצלחה והכשילון של הבית, ולהשכיל ולהבין שהפרנסה היא מהשמים ולכל זוג יש תכנית משלו לפי שורשי נשמתו והקב"ה מנתב ומכוון כל אדם היכן מקור פרנסו ועסקו וגודל הצלחתו או כשלונו, כך שצריכים להאמין באמונה שלימה ראשית שמפתח הפרנסה לא יכול להיות לעולם על חשבון פגיעה בעבודת השם בתפילה או בקיום המצוות ולימוד תורה, שנית צריכים לשמוח עם מה שהשם נותן ולהתפלל לפרנסה ברווח ולא בצמצום בכבוד ולא בבזוי בהיתר ולא באיסור ואין מקום כלל להטיח אשמה או תלונה אחד על השני על מצבם הכלכלי אלא לשאת עיניהם לבורא עולם שהוא משביע לכל חי רצון והזון מקרני ראמים ועד ביצי כנים, ודוקא כאשר יש שלום בית ושמחה הקב"ה פותח להם את השערים ומאיר להם פנים, וההפך כשאין שלום בית בדרך כלל לא זוכים להצלחה כי השותף השלישי שהוא בורא עולם אינו שורה איתם בביתם, ויהי רצון שנזכה כולנו שתשרה השכינה בבתינו תמיד באהבה ואחוה ויושפע עלינו שפע ממרום עד בלי די אמן ואמן.

בברכת שבת שלום ומבורך
הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

